

Eesti Majandus

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri

5. köide Tallinnas, teisipäeval, 16. detsembril 1924 Nr. 49 (93)

Sisu:

Toimetuse kommentaar

Homo oeconomicus: Indeksnumbrite arvestamisest

R. H.: Puuvillatööstus Eestis 1924. aasta 10 kuul ja kaubabilansi aktiivsus

Sise- ja väljamaa kroonika

Teated ettevõtete tegevusest

Isiklikud teated

Raha- ja kaubaturu ülevaated

Ilmub kord nädalas

Väljaandja: Eesti Majanduspoliitiline Selts, Tallinnas

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aastas Emk. 1000.— Väljamaale Emk. 2000.—
pooleaastas „ 500.— „ „ 1000.—

Toimetus: Pikk tän. 40, Tallinnas, tel. 29-39 Talitus: Lai tän. 38, Graafliline Ühing „Kiri“. Telef. 18-66

5. köide. Tallinnas, teisipäeval, 16. detsembril 1924. Nr. 49 (93)

Sisu: Toimetuse kommentaar. Homo oeconomicus: Indeksnumbrite arvestamisest. R. H.: Puuvilla-tööstus Eestis 1924. aasta 10 kuul ja kaubabilansi aktiivsus. Sise- ja väljamaa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud leated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 15. detsembril 1924.

Rahaturg. Esimese detsembri jant ei ole senini rahaturul mingisuguseid iseäralisi nähtusi esile kutsunud. Seal valitseb endiselt vaikus ja ennem teatud valuutapakkumise ülekaal. See on ka täiesti loomulik, sest väljaveo sesoon on juba alanud ning ülesostmised maal iseäranis linade alal täies hoos. Lina suureviisiline laadimine algas käesoleval aastal õige varakult juba oktoobri keskpaigas ja on novembris tõusnud juba üksikutel nädalatel laiaroopalisel kuni 58 vagunini. Sellele vastavalt on sularaha tarvitus õige suur. Olgugi et ringvoolus oleva raha hulk viimasel ajal õige kiirelt on tõusnud, nii et 30. novembriks juba 3,5 miljardi liikvel oli 3,2 miljardi vastu sama kuu algul ja 2,9 vastu 1. augustil, nii et viimase kolme kuu jooksul enam kui 500 milj. liikvele on lastud, ei anna see rahahulga suurenemine ennast veel linnades tunda, kus sularaha puudus endiselt äärmiselt suur on. Raha voolab nimelt maale ja ei ole sealt senini veel põllumeeste ostude kaudu tagasi tulema hakanud. Seda võib aga igatahes pühade eel oodata.

Vaatamata selle peale, et Eesti Pank oma ettevaatlikku deflatsioonipoliitikat jätkab, on Panga kassa langenud viimase kuu jooksul 1088,8 milj. pealt 798,4 milj. peale ehk ligi 300 milj. marga võrra, missugusest summast suur osa otsekohe on läinud valuuta ostmisteks ja vastavate Panga passivarvete vähendamiseks, sest sama aja jooksul ei ole laenuarved aktivas mitte väga palju tõusnud ning garantiilaenuid isegi

enam kui 100 miljoni võrra kahanenud. Panga seisukord valuuta katte mõttes on jälle tuntavalt paranenud ning seisavad praegu vabad valuuta tagavarad 745 milj. peal 602 milj. vastu kuu algul – juurekasv sellega 143 miljoni. Ülejäänud osa Panga kassa väljaminekutest on tulnud hoiusummade kahanemisest (63 milj.), mis iseenesest ka tõenduseks on valitseva terava rahapuuduse kohta. Panga üldbilans on jälle tuntavalt kahanenud 8.170 milj. pealt kuu algul kuni 7674 milj. peale. Järgnevas tabelis on kõrvutatud Panga bilansid 31. juuliks ja 30. novembriks.

			Suurenemine
Aktiva.	30. nov.	31. juulil.	vähene mine
Kassa	798,4	1.428,0	— 629,6
Kuld ja välisvaluuta	614,3	625,6	— 11,3
Laenu d	4.968,3	4.960,1	+ 8,2
Akkred. ja gar. laenu d	627,9	840,6	— 212,7
Valuuta korr.	288,8	388,6	— 100,2
Passiva.			
Kapitaalid	396,4	396,4	— —
Pangatähed	2.250,0	2.250,0	— —
Riigikassa	2.378,1	2.431,9	— 53,8
Hoiusummad	1.430,9	1.567,7	— 136,8
Valuuta kor.	157,7	701,9	— 544,2
Akkred ja garant.	489,4	755,0	— 265,6
Bilans	7.673,6	8.941,1	— 1.267,5

Puuvillatööstus ja kaubandusbilans. R. H. kirjutus puuvillatööstusest Eestis, mis alamal ilmub, valgustab õige huvitavalt ühte põhjust, miks

meie kaubandusbilans viimasel kolmel, (nüüd juba neljal) kuul aktiivne on olnud — üks veerand sellest aktiveedist on saadud puuvillatööstuse vähema tegevuse ja puuvillase riide vähema sisseveo tagajärjel. Et meil sel puhul kahtlemata tegemist on puuvillariide alatarvitusega on enam-vähem selge, kuigi ka osa endistel aastatel sisseveetud tagavaradest müügile on läinud.

Puuvilla sisseveo vähenemise tähtsust meie kaubabilansi paranemisel oleme juba mitmel puhul alla kriipsutanud. Kõnesolev artikkel toob ainult täpsed kalkulatsioonid. Et niisugusel teel saadud kaubandusbilansi aktiveet ainult ajutine võib olla, on päevaselge ning on sedasama laadi kui mõnelt poolt avaldatud soovid seda kaubandusbilansi parandada suhkrutarvituse vähendamise ja sahariinitarvituse suurendamise teel. Ei või aga siiski nimetamata jätta, et ainult üks osa meie kaubandusbilansi aktiveedist sel moel on saavutatud, teine ja veel tähtsam osa on saadud tootmisiooni ning väljaveo suurenemise teel, kusjuures esimest osa mängivad põllumajandussaadused.

Puuvillatööstuse finantstehtiline probleem.

probleemi tehnilise külje, mis päris selge on, on olemas veel finantstehtiline külg ja siin ei ole kahjuks tänini avalikul arvamisel mitte selge, kas laenu ja finantseerimised, mida puuvillatööstus nõuab ja mida nähtavasti ka praegusel korral puuvillatööstuse endisel määral käimapanemiseks juure saada tahetakse, ennast tasuvad, ja kas ettevõtted mis finantseerimist tarvitavad ja mille tehniliste võimete juures keegi ei kahtle, ka finantstehtiliselt ennast tasakaalus suudavad pidada, või on küsimus ainult ilma otsata laenu suurendamises. Oleks hädatarvilik, kui küsimuse seda külge sama põhjalikkusega asjatundjate poolt valgustataks, sest praegusel korral on kõrvalseisjatel ja nähtavasti ka ametiasutustel, kellest tekstiiltööstuse ettevõtete toetamine ära oleneb, see osa probleemist selgitamata.

Peale selle näib meil arusaamata olevat, miks just riik või riikline keskpank neid ettevõtteid finantseerima peab, kuna nende ettevõtete oma kapitaalid ei ole suurendatud. On ettevõtted finantstehtiliselt niisama kindlatel jalgadel kui tehni-

selt, siis peaks nad ometi väliskapitaalile, kellele nad ju tegelikult ka kuuluvad, küllalt külgetõmbavaks investeerimise objektiks olema. Peale selle on võrdlemisi kerge uute laenu andmise tarvidust nimetatud ettevõtetele riigi arvel põhjendada, kuid seda üksi on vähe. Tarvis on veel näidata, et riigil nende laenu andmine võimalik on ja et riik mitte kogu oma rahaasjandust sellega hädaohtu ei saada. Ka see viimane põhjendus puudub.

Indeksnumbrite arvestamisest.

Homo oeconomicus.

II.

Ülesseatud tingimisele vastab lihtsatest ja enam tuntud vormelitest geomeetriline keskmine, sest

$$\sqrt[n]{\frac{a_1 a_2 \dots a_n}{b_1 b_2 \dots b_n}} = 1.$$

Nii sama vastab sellele nõudmisele ka mediaan, mille arvestamine igatahes palju lihtsam on kui geomeetrilise keskmise arvestamine ja mis teiselt poolt geomeetrilise keskmisele teoreetiliselt õige lähedal seisab. Mediaani leidmiseks on tarvis leida lihtsalt hinna relatsioon, mis oma suuruse poolest relatsioonide rea keskpäigas seisab. On näit. võetud 25 kaupa, siis tuleb nende hinna relatsioonid oma suuruse järele reastada ja 13-nes relatsioon on mediaan. On kaupade arv paaris, siis tuleb võtta keskmise paari aritmeetiline ehk geomeetriline keskarv. Täiesti arusaadav on, et mediaani koht ei muutu, kui meie hinna relatsioonid ümber pöörame s. t. $A_1 - A_0$ poole kalkuleerime. Sellel juhtumisel pöörab ennast ainult terve rida ümber. Kui A_0 baasil mediaan oli $\frac{a_i}{b_i}$, siis on ümberpööratud

hinna relatsioonide mediaan $\frac{b_i}{a_i}$ ning järjekult nende produkt = 1. Samasugune lugu on ka moodiga.

Nii võib kuni praeguseni öelda, et indeksnumbri arvestamisel kindlasti eitavale seisukohale tuleb asuda aritmeetilise keskmise asjus, mida lihtsalt juba aritmeetika seaduste järele käesoleval juhtumisel ots-

tarbekohanè ei ole tarvitada, sest et ta järjekindla vea annaks, mille suurus ole-
neb hindade kõikumise disproportsionali-
teedist, nagu nägime.

Järgmine küsimus, mis otsustamist nõuab, on küsimus üksikute hindade kaalu kohta, millega neid keskarvu saavutamisel tuleb võtta. On ju täiesti loomulik, et mitte kõikide hindade muutustel ühesugust tähendust ei ole hindade tasapinna kõikumise juures ja et ainete hinnad, mis rahvamajanduses suurema tähendusega on, kahtlemata raskematena tuleks arvesse võtta, kui hinnad millel vähem tähtsust on. Kõige õigem talitusviis oleks siin see, kui meil oleks teada väärtuste vaherkord, mis üksikutel ainetel käesoleval juhtumisel Eesti rahvamajanduses on. Meie praeguse statistika seisukorra juures on peaaegu võimata selle küsimuse peale mingisugust vastust anda. Kui aga ka selle vastuse enamvähem täpselt leiaksime, siis satuksime ühtlasi uude raskusse. Lugu on nimelt selles, et üksikute ainete võrdlev tähtsus rahvamajanduses aast-aastalt muutub ja sellepärast teatud aasta jaoks võetud vaherkord järgnevate aastate jaoks mitte õige ei ole. Kui näit., praegusel korral kivisõe hinnale teatud kaalu anname, välja minnes meie rahvamajanduse praegusest seisukorrast, siis võib see kaal mõne aasta pärast, peaks põlevkivi kivisõe täielikult välja tõrjuma, hoopis teiseks muutuda. Pealiskaudselt vaadeldes tekkib kergegi kiusatus meie indeksnumbrile anda seda kaalu, mis mingisugustel kaupadel oli arvestataval aastal ja seda kaalu aast-aastalt muuta, kuid kui seda teha, siis ei ole meie indeksnummer mitte enam hindade i.-n., vaid lihtsalt müüdüd kaupade üldväärtuse indeks, ja ta ei näitaks mitte enam hindade tasapinda, vaid kahel võrreldaval aastal turule tulnud kaupade üldväärtuse vaherkorda. Loomulikult võib see vaherkord muutuda niihästi hindade muutumise läbi, kui ka kaubahulga muutumise läbi. I.-ni kaudu tahame aga hinnata hindade tasapinna muutumist, niisama kui võib kauba hulkade muutumise hindamiseks konstrueerida vastava i.-ni. Et tuua lihtsat näitust, milles see küsimus seisab, kujutame omale ette, et turul on ainult 2 kaupa, ütleme sealihha ja raud. Mõlemad hinnad võtame baasi aastal 1. Järgneval aastal on raua hind 2 korda tõusnud ja müüdüd raua hulk 2 korda vähenenud, kuna sealihha hind ja sealihha hulk endiseks jäi. Niisugu-

sel korral oleks protsentides meie lihtne aritmeetiline i.-n. hindade jaoks 150 ja see näitaks igatahes teatud hindade tasapinna tõusu. Samal ajal oleks müüdüd kauba hulga lihtne aritmeetiline indeks 75. Kuna meil käesoleval juhtumisel müüdüd kauba hulga üldväärtus ühest aastast teise endiseks jäi, siis peaks need kaks indeksi üksteise peale kasvatud andma 100, sest kaubahindade üldväärtus seisab koos nendest kahest komponendist – hindade keskmisest ja hulkade keskmisest. Tegelikult saame aga 112,5, missugune viga tuleb eelpool kirjeldatud aritmeetilise keskmise veast. See on see n. n. faktori katse, (Fisher) millele ideaalne indeksnummer peab vastama, ja juba algusest paistab silma, et niipea kui üksikuid kaubahindasid müüdüd hulkadega kaaluma hakkame, siis meie selle katse vastu enamalt jaolt eksime. Et sellest mööda pääseda on konstrueeritud lõpmata keerulised vormelid, kus üksikuid kaubahindu mitte üksi baasi aasta kvantumiga, vaid ka käesoleva aasta kvantumiga kaalutakse ja lõpuks mõlema vormeli n. n. „paaritamisega“ (s. t. keskmise arvestamisega mõlema vormeli kaudu saadud indeksist) katsutakse leida mingisugust keskteed, ilma et indeksnummer kaotaks oma iseloomu, kui hindade tasapinna indeks ja muutuks lihtsalt kaupade üldväärtuse indeksiks. Nende vormelite juures on asjatu peatuda, sest nii huvitavad kui nad ka ei ole, näib nende tarvitamine peaaegu võimatu olevat, silmas pidades meie valmistuse ja tarvituse statistika praegust seisukorda.

Kogu sellest probleemist saab mööda kõige lihtsamalt, kui üksikute kaubahindade kaalumise üleüldse eemale hoida ja lihtsalt silmas pidada suurte arvude seadust ja teisi võimalikkuse ja vigade teooria vastavaid teoreeme. Küllalt suure arvu hindade juures ja silmas pidades, et nende muutumised üldiselt võetud üksiteisega teatud viisil seotud on, kaotab kaalumise teoreetiliselt oma tähenduse ja teeme meie üksikute hindade kaalusid kõrvale jättes vähemaid vigu, kuid vead, mis hindadel juba enne küljes on, kui nad statistiku laboratooriumi jõuavad. Võrdlemisi lihtne algebraline analüüs näitab, et keskarvu arvutamisel vead, mis tekkivad kaaludest vähemad on, kui vead, mis tekkivad kaalutavatest suurustest. Selles mõttes on huvitav prof. Bowley poolt toodud kalkulasioon, mille järele avalikuks tuleb, et juba paarikümnest arvust keskmist arvates,

keskmised ainult paar % üksteisest lahku lähevad, selle peale vaatamata, et ühel juhtumisel arvamise aluseks on võetud tõelikult ehitetulevad kaalud, teisel juhtumisel kõik suurused ilma kaalumata arvestatud ja kolmandal kaalumise aluseks on võetud täiesti juhuslikud arvud logarütmide tabelist.

Kui meie nii viisi osalt sunnitud kõikidest katsetest esialgu peame lahti ütleva, indeksnummert luua kaalutud hindadega, jääb ainult üle valida lihtsamate vormelite hulgas, mis kaalumata indeksnumbrite jaoks vastuvõetavad oleks.

Kõige lihtsam kõigist on lõppude lõpuks n. n. aggregaat -- i.-n. See on kergesti defineeritud. Võetakse kõik hinnad teatud ühe ja sellesama kaalu-üksuse kohta ja summeeritakse; ühe aja-punkti summa võrdarv teise vastu, on i.-n. Tema matemaatiline vormel on (kui üksikute kaupade hind on p vastava märgiga):

$$\frac{P_1^I + P_1^{II} + P_1^{III} + \dots + P_1^{(n)}}{P_0^I + P_0^{II} + P_0^{III} + \dots + P_0^n}$$

Seda vormelit lähemalt vaadeldes, leiab kergesti, et ta enesest kujutab kaalutud keskarvu ja nimelt niisugust, kus üksiku aine hinna kaaluks on selle aine üksuse võrdlev väärtus. Tegelikult tarvitab seda vormelit Bradstreet. Kõikide ainete kohta on võetud ühe naela hind ja summeeritud -- sõe, leiva ja ka hõbeda hinnad, kõik on ühe naela eest. On täiesti arusaadav, et sõe hinnakõikumised selles indeksnumbris vaevast avalduvad, kuna aga hõbeda hinnal suur mõju on. Nii on sarnast süsteemi tarvitades mingisugune parem kaalumise häda-tarvilik. Ilma selleta on ta täiesti vastuvõtmata*).

Lihtne aritmeetiline keskmine on üks kõige vilesamatest vormelitest ehk teda küll kõige rohkem tarvita-takse. Nagu juba nägime, ei anna ta mitte ühte ja neidsamu resultaate, kui tagant ettepoole või eestpoolt tahapoole arvestada. Fisher tõendab, näit., et sel teel Sauerbek'i indeks, mis üks vanematest on Inglismaal, praegu ligi 36% kõrgem on kui ümberpöörduvalt kalkuleerides välja tuleks. Nii-sama ei kannata ta ka n. n. „faktorikat-

set“ nagu eelpool näidatud. Peale selle mõjuvad tema peale väga teravalt üksikud suured hindade kõrvalekaldumised. Seda tunneb muu seas teravalt ka stat. keskbüroo oma turuhindade indeksi kalkuleerides. Sellepärast parandas ta oma i.-n. läinud aasta juunis, seletades parandust järgmiselt: „peetide, kaalivate ja hapukapsaste hinnad on välja jäetud nende ainete hooaegse iseloomu pärast, mille tõttu nende hinnad ebanoormalselt (minu harvendus. H. O.) tõusnud ning vastavalt sellele ka nende ainete ostmine vähenenud.... vastukaaluks (minu harvendus. H. O.) on välja jäetud haugide hind liig äkilise langemise pärast.“ (Eesti Statist. Nr. 17 (6), lhk. 37). Pärast parandas büroo oma indeksi teisel viisil: „peetide, kaalivate, hapukapsaste ja haugide hinnad juunis, juulis ja augustis ning hapukapsaste ja haugide hinnad septembris on nende ainete hooaegse iseloomu pärast välja jäetud. Üldindeksi käigu väljendamiseks on tema arvestamisel ülaloodud hindade asemel nende ainete indeksarvud eelmisel kuul võetud“ (Eesti St., Nr. 20 (9), lhk. 29). Niisugusel korral võib kogu indeksnummer muutuda lihtsalt selleks, mis tema kalkuleerija arvab, et ta peaks olema.

Puuvillatööstus Eestis 1924. aasta 10 kuul ja kaubabilansi aktiivsus.

R. H.

Juba kolmandat kuud (august, september ja oktoober), on meie kaubandusbilans aktiivne. Iga isamaalikult mõtleja kodanik peab rõõmustama, et riik on lõpuks välja jõudnud rahvamajanduslisele õigele teele.

Kaubabilansi aktiivsust võib luua mitmesugustel teedel, kuid nendest teedest võib õigeks lugeda ainult üht teed. On kõik riigi enese kodanikkude elulised nõuded rahuldatud nende kultuurilise tasapinna kohaselt, ja kui veel peale selle väljavedu on suurem, kui sissevedu, -- siis on sarnane kaubabilansi aktiivsus vastuvaidlemata terve, s. t. õige. Vastandiks aga sellele võib välja vedada mõnesuguseid omamaa tööstuse saaduseid, selle peale vaatamata, et riigi enese elanikud nendes saadustes teravat puudust tunnevad, nii kui seda mõnel pool tehakse ja kui teeb seda nõukogude

*) Muu seas kuulub parandatud aggregaat-vormel hulk ka n. n. Fisheri „ideaal-vormel“:

$$\sqrt{\frac{\sum p_1 q_0}{\sum p_0 q_0}} \times \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_1}$$

valitsus, kelle omad alamad surevad nälga, kuid selle juures veetakse ikkagi vilja välismaadele ja luuakse sedaviisi võib olla, aktiivne kaubandusbilans. Võib, näit. ära keelata suhkru ja nisujahu sisseveo ja sellest võib ka kaubabilans aktiivseks saada, kuid sarnane aktiivsus ei ole rahvamajanduslikult mitte terve.

Allpool lubame enesele võtta kaalumi- se küsimuse Eestis elava rahvaarvu varustuse kohta puuvillatööstuse saadustega ja selle mõju meie kaubabilansi aktiivsuse peale. Enne aga kordame veel mõned andmed meie eelmisest artiklist (v. „E. M.“ nr. 38).

Kaubandus-tööstusministeeriumi statisti- liste andmete järele on ära tarvitatud Ees- tis mitmesuguseid riideid:

1919. a.	13.800.000	ars.
1920. a.	4.500.000	„
1921. a.	12.100.000	„
1922. a.	20.200.000	„
1921. a.	22.200.000	„

1923. aasia kohta oleme välja arvanud tehniliste andmete varal riideväljatöötamise, kui ka puuvilla, lõnga, niidi ja riide (toore ja väljatöötatud) sisse- kui ka väljaveo kohta järgmise tarvituse: riidet 22.500.000 ars., õmblusniiti 6.300 puuda, lõnga sukkade kudumiseks ja käsikudumiseks 8.000 puuda ja puuvilla otsasi (vatiks ja puhastusmater- jaaliks) 22.000 puuda. Ümberarvates kõik need saadused tagasi puuvillaks, — näeme, et 1923. aastal on puuvilla ära tarvitatud ainult oma enese riigi nõuete rahuldami- seks umbes 146.500 puuda, mis välja teeb, rahvaarvu juures 1.107.000 inimest, — ühe inimese peale 5,3 naela. Umbes niisama palju oli see ka 1922. aastal ja natukene vähem 1921. aastal. See keskmine arv, kui arvesse võtta võrdlemisi kõrget kultuurilist tasapinda Eestis, ei ole mitte kõrge, iseäranis, kui võrdluseks võtta puuvilla tarvitamist Venemaal enne revolutsiooni, kus tarvitati ühe inimese kohta 1907 kuni 1910 aastani 5,39 ja 5,26 naela vahel aastas. Saksamaal tarvitati puuvilla 1898 aastal 15,12 naela elaniku kohta ja viimase arvu ümber kõik aastad enne sõda.

Rahva kultuurilise tasapinna tõusuga tõu- seb ka puuvilla tarvitus (muidugi ühesugustes kliima oludes), sest on selge, et seal kus keegi läbi ajab ühe pesuvahetusega ja magab õlgedel, on enam arenenul tarvis kaks-kolm vahetust pesu ja ka magami- seks tarvitab ta lina.

Kõik need on igaühele tuntud tõelolud, kuid siin on neid tarvis ainult meeles tule- tada.

Vaatame nüüd, kuidas oli asi selle küsi- musega meil Eestis 10 kuu jooksul 1924. aastal.

Et selgemini ära näha rahva puuvilla- tööstuse saadustega varustamise mõju kau- babilansi peale, oleme ära eraldanud kuud aktiivse bilansiga ülejäänud ajast ja teeme eraldi ülevaate ajajärgude jaanuar — juuli ja august-oktoobri kohta.

Eesti statistika keskbüroo andmete järele on esimesel ajajärgul sisse veetud:

Puuvilla	1.747.400	kg.	—	Mk.	519.892.000
Niiti	24.890	„	—	„	20.806.100
Lõnga	5.717	„	—	„	3.291.100
Riiet ümber- töötatud	131.810	„	—	„	104.653.300
Riiet toorest	60.276	„	—	„	39.076.800
Kokku	1.970.093	kg.	—	Mk.	687.719.300

Välja veetud samal ajajärgul:

Lõnga	491.100	kg.	—	Mk.	216.986.300
Niiti	16.675	„	—	„	14.233.400
Riiet (toorelt ja ümber- töötatult)	645.800	„	—	„	291.174.400
Kokku	1.153.575	kg.	—	Mk.	532.394.100

Kui need arvud kõrvuti seada, siis on näha, et riigist puuvilla sisseveo arvel on lõnga enam välja veetud, kui sisse veetud 485.353 kg. ja riidet 453.714 kg. Niiti on sisse veetud rohkem, kui välja veetud 8.215 kg. Et valmistada 453.714 kg. riidet (meie endise artikli andmete järele) oleks tarvis $453.714 \cdot 100 : 96 = 472.600$ kg. lõnga. 8.215 kg. sisseveetud õmblusniidi hulgas on 40% puust lõngapoolisi, nii et puhast lõnga jääb järele 4.929 kg. Kokku on sel- lega riigis lõngana ära läinud 472.600 plus 485.383 ja minus $4.929 = 953.054$ kg. Selle lõnga valmistamiseks oli tarvis puu- villa $953.054 \times 100 : 82 = 1.162.260$ kg. Sel- lest järgneb, et sisemine puuvilla tarvitus selle ajajärgu sees oli $1.747.400 - 1.162.260 = 585.140$ kg., kuna aga 1922. ja 1923. aas- tate keskmise normi järele see arv oleks pidanud olema umbes $146.500 \cdot 7 : 12 = 85.460$ puuda ehk 1.401.644 kg.

Sellest on näha, et riigi elanikud on saanud rahuldatud sellel ajajärgul puuvil- laga ainult 41,8% võrra. Siin võivad olla

ainult kaks oletust: kas elanikud tõesti ostsid vähem neid saadusi ja sellega faktiliselt ei rahuldanud omi nõudeid nende peale küllaldaselt, ehk aga ostsid neid saaduseid olevatest tagavaradest. Selle juures on aga riigi eelarvele nii üks — kui ka teine oletus ühesuguse tähtsusega, sest asjaolu, et puuvilla tõeliselt sai vähem sisse veetud selle arvu võrra tõendab, et riigi aktiiva vähenes selle puuvilla väärtuse võrra, võrreldes eelmise aastaga ja elanikud elasid need kuud eelmisel aastal osted arvel (iseenesest mõista ainult selle küsimuse raamidest).

See puuvilla sisseveo vähenemine oli tingimata kaubabilansile plussiks ja aitas kaasa viimase aktiivsuse tõstmiseks vahe võrra sisse- ja väljaveo vahel. Keskmine sel ajajärgul sisseveetud puuvilla hind oli 288 marka kg. eest, nii et selle järele on riiki puuvilla vähem sisse veetud (1.401.644 — 585.140). $298 = 243.318.192$ marga eest.

Veel suuremat puuvilla sisseveo vähenemist siseturu jaoks võime tähele panna teisel ajajärgul augustist oktoobrini. Samade Eesti statistika keskbüroo andmete järele on selle aja jooksul sisse veetud:

Puuvilla	525.436 kg.	—	Mk. 158.345.280
Lõnga	—	—	—
Niiti	6.823 „	— „	5.570.290
Riiet (toorelt ja ümber-tõttatult)	28.327 „	— „	23.533.610
Kokku	560.586 kg.	—	Mk. 187.449.180

Välja veetud samal ajajärgul:

Lõnga	121.092 kg.	—	Mk. 73.119.070
Niiti	8.474 „	— „	5.256.680
Riiet (toorelt ja ümber-tõttatult)	384.589 „	— „	272.884.370
Kokku	514.155 kg.	—	Mk. 351.280.120

Kui need arvud kõrvuti seada, näeme, et sisseveetud puuvilla arvel on riigist välja läinud: niiti 1651 kg., lõnga 121.092 kg. ja riiet 356.262 kg. Ümberarvates riide, lõnga ja niidi puuvillaks saame järgmised arvud: 356.262 kg. riide valmistamiseks oleks tarvis lõnga $356.2 \times 62100 : 96 = 371.106$ kg., 1651 kg. niidi hulgas on lõnga 1651.060 = 990 kg. Täheleb on riigist ära läinud lõngana 371.106 plus 990 plus 121.092 = 493.188 kg.

Selle lõnga valmistamiseks läks puuvilla $493.188 \times 100 : 82 = 601.450$ kg. Sisse veetud on aga puuvilla, nii kui näeme, kõigest 526.436 kg., nii et sellel ajajärgul ei läinud mitte ainult ühtegi kilogrammi puuvilla siseriigi tarviduse rahuldamiseks, vaid sai veel välja veetud endistest tagavaradest $601.450 - 526.436 = 76.014$. Selle asemel oleks aga pidanud, 1922 ja 1923 aastate normide kohaselt, 3 kuu jooksul sisse vedama $146.500 : 4 = 36.625$ puuda = 600.650 kg., nii et puuvillast rahva varustamiseks tuli puudus 600.650 plus 76.014 = 676.664 kg. Ümberarvates selle puuvilla sellel ajajärgul sisseveetud puuvilla keskmise hinnaga leiame, nagu oleks välisvaluutat sellel ajajärgul kokkuhoitud $676.664 \times 301 = 203.675.000$ marka.

Kaubabilansi aktiivsus oli aga nimetatud ajajärgul:

Augustikuus	258.741.740 mrk.
Septembri „	282.110.110 „
Oktoobri „	232.308.150 „
Kokku	773.160.000 mrk.

Sellest summast langeb puuvilla peale ainult 203.675.000 marka s. t. 26,4%. Sellest oleneb, et 26,4% bilansi aktiivsusest tuleb juba tingimata mitte terveks ehk mitteloomulikuks lugeda, teiste sõnadega, loodud mitte loomulikkudel asjaoludel. Nimelt seisis Balti puuvillavabrik peaaegu terve augustikuu ja kui siis jälle tööle hakkas, vähendas töölisi 500 inimese võrra, Krenholmi vabrik töötas augusti ja septembri kuudel kõigest 4 päeva nädalas, oktoobris aga 5 päeva nädalas, millest ka olenes ära nimetatud kokkuvõid puuvillas ja osa kaubandusbilansi aktiivsusest.

Iseenesest mõista, et kui seda teed edasi minna kaubabilansi aktiivsuse tõstmisel, siis ei ole kaugel see aeg, kus turul avalikuks tuleb puudus puuvillatööstuse saadustes, missugust puudust siamaani kaeti endiste tagavaradega peaaesjalikult kaupmeeste poolt, sest et vabrikutel neid tagavarasid ei olnud.

Sellest järgneb, et luues niisugusel teel kaubandusbilansi aktiivsust, saame ühelt poolt seda, ei rahvas jääb oma nõudmistes puuvillariide, lõnga ja niidi peale rahuldama, teiselt poolt on aga sellega väljakutsutud tööpuudus, vähemalt 1400 inimesele, mis on näha järgmistest võrdlevatest andmetest, missuguseid meil käepärast kolme suurema kodumaa puuvillatööstuse kohta (Krenholmi, Balti Puuvilla ja Sindi Kalevi

vabrikud) kus tööliste arv oli igal esimesel kuupäeval:

Kuu	1923. aastal.			1924. aastal.			K o k k u	
	Krenholm.	Balti.	Sindi.	Krenholm.	Balti.	Sindi.	1923. a.	1924. a.
I	2044	1921	798	2620	1735	799	4723	5154
II	2208	1996	799	2620	1795	795	5003	5210
III	2569	2022	815	2682	1775	797	5406	5264
IV	2637	2099	832	2597	1784	807	5478	5198
V	2709	2023	900	—	1743	809	5632	4864
VI	2751	2034	951	2192	1726	825	5736	4753
VII	2806	2046	1009	2100	1599	854	5861	4653
VIII	2784	2019	1009	1945	—	877	5812	2822
IX	2797	2034	1051	1841	549	872	5882	3262
X	2747	2037	1028	1999	1190	818	5812	4007
XI	2796	2038	1024	2448	1215	776	5858	4449
XII	2655	1838	996	—	—	—	5484	—
								1409

Nendest andmetest on näha, et 1923. aastal jaanuarist kuni septembrini tööliste arv, kuigi vähehaaval, kasvas, kuid peale selle hakkas jälle alanema. Järsk tööliste arvu alanemine tuli ilmsiks juuli, augusti ja septembri kuudes 1924. aastal, mil Balti puuvillavabrik seisis ja Krenholmi vabrik oma tööaega lühendas sel teel et ta 4 päeva nädalas töötama hakkas. Kuigi edaspidiselt on võimalik tähele panna jälle tööliste arvu kasvamist, jääb siiski 1. novembriks, kui võrrelda 1923. aastaga, ilma tööta 1400 inimest.

Talvise aja kättejõudmisel saab sellest tööta inimmassist rahu element, kes ei ole rahul valitseva olukorraga, ehk jälle langeb raske koormana riigi kassa peale, sest et selleks, et anda tööd sellele hulgal tööta töölistele, tuleb ette võtta ühiskondlisi töid, kui mitte päris ilmaaegseid, siis igatahes sarnaseid, mis mitte tingimata tar-

vilised ei oleks. Halvemal korral jaotatakse raha välja abirahadena. Riigi poolt antakse sarnaste tööde peale ja abirahade peale laenuid, enamal jaol linna asutustele. Seda aga silmas pidades, et linnade elarved mitte kaugeltki igakord ei bilanseeru, on ka sarnaste laenude kättesaamine rutuliselt enam kui küsitav.

Samal ajal on puuvillatööstus ühelt poolt oma raha puudusel, teiselt poolt siseriiklike krediitide puudusel pandud väga veidraste seisukorda.

Olles omandanud välismaadel suured turud, mis suure vaevaga võidetud välismaa vabrikute käest, ei saa ta neid raha puudusel mitte ära kasutada ja selle turu nõudeid täita ja, et mitte lõpulikult neid turgusid jälle kaotada, otsib teisi teesid seisukorrast väljapääsemiseks.

Sindi Kalevi vabrik, kes enne omi turgusid varustas täielikult tooreste riidetega Balti puuvillavabrikust, on saanud nüüd Inglismaal kuuekuulist krediiti tooreriide nõul ja töötades neid ümber, veab jälle välismaale s. t. osa tööd, mis enne meie oma tööliste poolt valmis tehti, on nüüd välismaa töö vastu ümbervahetatud. Niisugusel asjade seisukorral ei ole 1400 lahtilastud töölistel mitte mingisugust lootust veel tagasi tööle saada.

Kuid mitte sellega üksi ei piirdu riigi kahju. Tervis veel silmas pidada, et iga välismaale eksporteeritud puud riidet toob enesega kaasa abimaterjalide ja tööjõu ekspordi s. t. vahetades neid välisvaluuta ehk puuvilla vastu oma tarbeteks.

Eelmises artiklis oli näidatud, et kui kohalikud vabrikud läbi töötavad umbes 600.000 puuda puuvilla ja selle juures eksporteerivad valmissaaduseid 450.000 puuda, — siis oleks sellega oma puuvilla tarvidus s. o. 150.000 puuda täielikult kinni kaetud ainult tööjõuga, s. t. riigil ei tuleks puuvilla peale mitte sugugi kulutada välisvaluutat. Sel juhtumisel ei võiks ka tööpuudusest juttu olla, sest et tööd leiaks kaks-kolme rohkem töölisi, kui 1924. aasta esimesel poolel. Välisturgude tingimised võimaldavad seda täielikult.

Valitsev seisukord ei toonud sarnast võimaluse mitte ainult ligemale, vaid eemaldas teda niivõrd kaugemale, et ilmsiks on tulnud hädahoht kaotada turgusid ja ühes sellega viimase võimaluse selles sihis midagi ära teha.

Kõigest sellest, millest ülalpool kirjutatud, on lõpukokkuvõtte iseenesest selge.

Ühe suurema tööstusharu, mis tööd annab rohkem kui ühele tuhandele tööli- sele, toetamine on üheks otsekoheemaks ülesandeks riigile, sest et kahilemata sar- nase tööstuse arenemine toob enesega kaasa tööta tööliste vähenemise ja aitab luua tervet aktiivset kaubandusbilansi sel

teel, et tööjõud saab vahetatud välisvaluuta vastu ja ühes sellega saab ka sisemine nõue puuvilla peale täielikult kinni kaetud tööjõuga, aga mitte sel teel, nagu see praegu on, et rahva varustamist puuvilla saadus- tega piiratakse.

Kroonika.

Eesti.

Õppinud tööliste puudus tööstuses. Viima- sel ajal on seisukord Narva Krenholmi vabrikus tun- tavalt paranenud. Tellimisi on niipalju ees, et uute fellimiste vastuvõtmine kuni veebruarikuuni lõpeta- tud on. Vabrik on nõus tööliste arvu suurendama, kuid siin on takistuseks õppinud tööliste puudus. Selle pahe kõrvaldamiseks on vabriku valitsus kaub.- tööstusministeeriumilt luba palunud väljamaalt vilu- nud töölisi tuua, kellelt meile töölised masinatega ümberkäämist õppida võiksid. Arvatakse, et minis- teerium vabriku soovi rahuldab. „Pvl.“

Narva linavabrik laiendab tööstust. Novembri- kuul lõpul tuli Narva linavabrikule suurem tellimine kottide peale. Et tellimist rahuldada, selleks kavat- seb vabriku valitsus ka uut vabrikut uuesti käima panna. „V. Maa.“

Krediidi raskuste surve tööstusasutustes. Kuna paljudel vabrikutel alaline müügi- võimalus puu- dub, tegevuskapitaali aga vajatakse, on kuulda, et kui krediidiolud ei parane, siis mõned vabrikud sun- nitud on ajutiselt oma uksti sulguma. Eeskätt nime- tatakse sarnaste hulgas „Hiilu-Kärda“ kalevivabrikut, „Tegur'i“ põllutööriistade ja „Aivasi“ malmivalamise tehaseid. „Kaja.“

Riigimõisate majapidamine. Ajakirjanduses näidatud riigimõisate majapidamise 9.977.875 marga- line kahju olevat tekkinud mõisate karjapidamisest, kuid üldine tulu on selle kahju kinni katnud ja veel umbes 10 miljoni ülejääki annud. „Kaja.“

Uppunud varanduste päästmise asjus kuuldu, et Hüppler ja Ko., kellega valitsus sellekohase lepingu sõlmis, ka neid varandusi õigus on merepõhjust tõsta, mida ta ise juhtub leidma, kui vabariigi valitsus ise ei soovi nende täitmisele asuda. Sel juhtumisel on Hüppler ja Ko., kui varanduse leidjal, õigus 50% selle väärtusest omale saada. „Kaja.“

Uus suurem kaubasadam asutamisel. Et kau- banduse ja tööstuse arenemiseks Narvas võimalusi anda, on kavatsus Narva sadamat korda seada. Sel- leks on mereasjanduse peavalitsuse juhataja välja töötanud Narva sadama kordaseadmise ja lahtihoid- mise kava kolmes teisendis, mis ministrite nõukogule esitatakse. Kui üks neist teisenditest ministrite nõu- kogus heakskiitmist leiab, võetakse juba tuleva aasta eelarvesse teatud summad üles ning antakse kava teostamisele. „Pvl.“

Vedru valmistamise eritehas Tallinnas asutamisel. Lähemal ajal algab Tallinnas tegevust uus

ja omapärane ettevõtte – vedruvalmistamise eritehas. Valmistada kavatakse kõikisugu vedrusid mis meil nõuetavad on, vagunivedrudest kuni äkkevedrudeni. Ettevõtte ellukutsuja on ehituskontor „Lõhke-Jõud“ Tallinnas. „Pvl.“

Märgukiri kaub.-tööstusministrile elus sigade sisseveoks Venemaalt. Et meil Eestis noori sigu baconiks ümber töötamiseks ei jatku, on A/s. „Kül- metus“ kaub.-tööstusministrile märgukirja saatnud, milles palutakse et elus sigade sisseveoks Venemaalt lubasaamise küsimus rutulisemalt lahendataks. Kuna praegu maksvad sundmäärused elus loomadega sisse- toodavate taudide ärahoidmiseks on, lisatud märgu- kirjale kava juure, milles kindlustatakse, et taudid ühes loomadega sisse ei pääse. „Pvl.“

Kaubandusline läbikäimine nõukogude Venemaaga.

1–7. detsembrini on Eestist raudteed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu nõukogude Venemaale saa- detud:

1. Eksportikaupe.

33 vagunit ajalehe- ja trükipaberit, kaal 400,7 tonni ja 11 saadetust mitmesugust bageaashkaupa, kaal 548,3 kgr.

2. Transiitkaupe.

Sel nädalal transiitkaupe Venemaale saadetud ei ole.

Sama aja jooksul on nõukogude Venemaalt raud- teed mööda Narva ja Irboska jaamade kaudu Ees- tisse tulnud:

74 vagunit linu, kaal 692,4 tonni; 10 vag. takku, kaal 64,6 tonni; 6 vag. linaseemet, kaal 103,3 tonni; 6 vag. loomatoidukooke, kaal 99,1 tonni, 2 vag. päe- valille seemneid, kaal 19,8 tonni ja 5 vag. tapetud anesid, kaal 45,8 tonni.

Kokku Venemaalt tulnud 103 vag. kaupu ja 13 saadetust mitmesugust bageaashkaupu, kaal 744,0 kgr.

Kaubandusline läbikäimine Lätimaaga.

1–7. detsembrini on Eestist raudteed mööda Valga jaama kaudu Lätimaale saadetud:

1 vag. otre, kaal 12,2 tonni; 3 saadetust Tartu „Pain Normali“ leivavabriku küpsetatud teraleiba, kaal 2448 kgr.; 1 saadetust mitmesugust pudukaupa, kaal 874 kgr., 2 vagunit vanu kaltse, kaal 16,1 tonni; 1 saadetust riidet, kaal 900 kgr.; 3 vagunit sega- kaupu, kaal 2446 kgr.; 7 saadetust värsket kala, kaal 6163 kgr.; 1 saadetust tapetud kodulinde, kaal

415 klgr.; 1 saadetus puuvillariief, kaal 1410 klgr.; 1 vag. nartsusi, kaal 7,7 tonni ja 1 vag. parkimata lambanahku, kaal 7.8 tonni

Sama aja jooksul on Lätimaalt raudteed mööda Valga jaama kaudu Eestisse tulnud:

3 vag. suhkrut, kaal 42,0 tonni; 1 tsistern petroleumi, kaal 12,6 tonni; 2 saadetus kookospähkli võid, kaal 2022 klgr.; 1 saadetus mitmesugust pudukaupa, kaal 271 klgr.; 1 vagun nelja vaguni rattaparridega, kaal 4000 klgr.; 1 tsistern bensiini, kaal 10,5 tonni; 16 saadetus puust saapatikke, kaal 1024 klgr.; 1 saadetus humalaid, kaal 2657 klgr.; 1 saadetus raudpolte, kaal 5242 klgr.; 1 vag. klaaspudelisi (riiklisele viinamonopolile), kaal 6,8 tonni; 7 vag. segakaupa, kaal 7,9 tonni; 1 saadetus sõehapet, kaal 999 klgr.; 1 saadetus vabrikumasinaid, kaal 1283 klgr. ja 1 saadetus plekk-, raud- ja emailleeritud keedunõusid, kaal 2671 klgr.

Ametlikud teated kaubandus- ja tööstus- ministrilt.

Soome.

Soome rahaturul on novembrikuus märgata vähemalt osalist paranemist. Põllumajandusline saak oli viimisel suvel võrdlemisi hea, väljavedu on ka juure kasvanud sellest hoolimata, et metsasaaduste ja paberi hinnad on olnud odavamad kui eelmisel aastal. Sissevedu, eriti toiduainete, on novembrikuus märksa vähenenud, kuna teiselt poolt sisseveokaupade, nagu vilja- ja suhkruhinnad on tuntavalt tõusnud. Puumaterjaali on müüdud üle 800.000 stand., mille eesti saadud valuuta tagajärgi olla alles nüüd Soome pangas tunda. Kaubabilans on aktiivne ja on terve aasta kohta oodata väljaveo ülekäalu. Rahakurs ei ole viimasel ajal palju kõikunud, mis oleneb sellest, et on saadud paar suuremat välislaenu, nimelt kihelkondade ühine 7 milj. dollari laen ja 500 milj. Smk. laen töösturitele. Aga maal on ikka mingisugune rahakitsikus. Põllumehed, lootes et hinnad tõusevad, ei olla suurel hulgal oma vilja turule saatnud. Olgugi, et pankades veidi hõlpsam on praegu laenu saada, siiski on ärielus äärmiselt suurt rahu- puudust kuulda.

Puuturul oleks tähele panna, et proportsioonide väljavedu Soomest on väga loid. Hind on olnud 600-625 süllöft fob. Paberipuid on rohkem küsitud ja on ostjana olnud Saksa, Hollandi, Prantsusmaa, Norra. Hind 675: - - 700: - Smk. fob.

Kartulihinnad Helsingis on edasi 55 Smrga ümber hekto. Ilmad on külmaks läinud, nimelt oli 4 detsembril üle Soomemaa 10-16° C külma. Laevasõit Oulus lõppenud. Helsingi kartulilaevade sadamas on juba õhukene jääkate, nii et kartulite külmamist on karfa.

Eesti marga kurs Helsingis ei ole kõikunud. Isegi viimased uhtumised Tallinnas ei ole marga kursi peale mingit mõju avaldanud. 100: - Emk. on praegu Smk. 10:65.

Soome raudteetariffid kõrgendatakse tuleva aasta algusest. Sõidupiletite hindade kõrgendus on lähikesel sõidul 29-30% praegusest, pikemal teel 25%.

aga 800 km. pikemal sõidul ei tõuse hinnad sugugi. Kupongipiletite hinna tõus on 25%. Termini peale võetud pikaajaliste piletite hinnad lähikesel teel on tõusnud 60% ja pikemal teel 14-20%. Ajakirjanikele ametisõidul antakse 50% alandus. Platskaartide hinnad magamisvagnis on I kl. Smk. 100: - (enne 50: -), II kl. 50: - (enne 35: -) ja III kl. 25: - (enne 15: - Smk.). Kaupade raudteetariffid ei ole palju muudetud. Siiski piimatransporditariffid on kõrgendatud 30% ja loomade veotariffid 15%.

Soome riigikassa ja arvepidamine. Soome Keskkaukakoja poolt on ettepanek tehtud, et riigi tulude, kulude, ametnikkude palkade jne maksustusteemis oleks tarvis parandusi teha. Nimelt tuleks riigikassa filiaalid ära kaotada ja maksustamine Soome Pankkile üle anda ja tshekid rohkem tarvitusele võtta. Sularahas maksmine olla tülikas, nõuab kassades rohkesti ametnikke, kuna tshekkide tarvitamine oleks hõlpsam, praktilisem ja isegi vähendaks rahamärkide arvu.

Soome-Vene vaheline postipakkide saatmine tekitab raskusi. Nimelt on Soomes hiljuti jõusse astunud lepingu põhjal hakatud postipakkisid Venemaale saatma. Viimse septembrikuu 15 päevast on siamaani saadetud 300 pakki, neist aga 200 tagasi tulnud, sest Venemaal olla tolli- ja talitusmaksud nii kõrged, et vastuvõtjad ei ole suutnud neile saadetud pakkisid välja lunastada.

Daani.

Seisukord Daani rahaturul ja Daani valuutakriisi lahendamise. Daani krooni kurs on viimasel ajal kaunis stabiilne, eriti dollari suhtes. Nii oli dollar 10. skp. Dkr. 5.70¹/₂, 11. skp. Dkr. 5.70, 12. skp. Dkr. 5.70, kuna krooni kurs sterlingi suhtes natuke kõikumav oli: vastavatel päevadel oli sterling Dkr. 26.16, Dkr. 26.24, Dkr. 26.18. 13. nov., on dollar Dkr. 5.69 ja sterling Dkr. 26.18.

Nationalbank'i bilans tõusis oktoobrikuu jooksul 761,7 miljoni Dkr. pealt (30. 9. 24) 790,7 milj. Dkr. peale (31. 10. 24). Panga valuutatagavarad vähenesid oktoobri jooksul 35,1 miljoni Dkr. pealt 25,7 milj. Dkr. peale, mis sellest tuli, et pank oktoobris tõusma kippunud valuutakurside reguleerimiseks osa oma valuutatagavarast turule laskma pidi. Panga liikuva paberraha hulk tõusis oktoobris 472,7 miljoni Dkr. pealt (30. 9. 24) 495,1 milj. Dkr. peale (31. 10. 24). 8. nov. aga oli ta juba jälle 472,1 miljoni Dkr. peale langenud, ja sellest summast oli samal päeval 49,2% (232,2 milj. kr.) metalliga (kulla, hõbeda ja vahetusrahaga) kaetud.

Valuutakriisi lahendamise plaan, mida valuutanõukogu pikemat aega suure saladuse kaitse all arutas, on nüüd lõpuliikult välja töötatud. Ajalehtedes avaldati ta 6 skp. 7. skp. teatasid ajalehed, et valitsus ja Nationalbank plaani teostamise asjus läbirääkimisi pidanud ja ta üksikasjade suhtes kokku leppinud. Kõigi nende teadete järele on plaan järgmine:

Krooni kullaväärust ei kirjutata mitte maha, sest see oleks maa majanduselule väga kahjulik, vaid selle asemel tehakse kõik, mis võimalik, et ta langemist seisma panna ja ta kursi tõsta.

Nationalbank kohustab ennast krooni kursi tõstmiseks teatavaid ohvreid tooma ja oma puhaskasu valuutakurside reguleerimiseks ja krooni kursi teata-

val kõrgusel pidamiseks tarvitama. Kuni 1.7.25. peab ta dollari kursi sarnasel kõrgusel, et kroon dollariga võrreldes 65 kuldööri vääri oleks. Peale seda tähtsaga alandab ta 3 lähema poolaasta jooksul dollari müügikursi teatava skala järele ja nimelt nii, et krooni kurs iga poolaastaga $1\frac{1}{2}$ kuldööri võrra tõuseb (juuli-dets. 1925 oleks ta $66\frac{1}{2}$, jaan. - juuni 1926 68 ja juuli - dets. 1926 $69\frac{1}{2}$ kuldööri).

Valitsus omalt poolt vabastab Nationalbank'i kuni 1926. a. lõpuni kohustusest paberraha kulla vastu ümber vahetada ja kohustab ennast oma kontol Nationalbank'is mitte üle koormama (kus juures valitsus nõus on lühikesajalisi varakambrievaksleid välja andma, et omale tarvituse kalmiseks raha muretseda) ja Nationalbank'i valuutakurside reguleerimiseks tarvilikkude valuutatagavarade muretselisel toetama, näit. garanteerima valuutalaenu eest, mille Nationalbank sarnaste valuutatagavarade muretseliseks teeb. Kä maksab riik Nationalbank'ile tagasi 40 miljoni Dkr., mis pank riigi käes olevate Landmansbank'i preferentsaktisiate eest välja pannud. Selle summa tagasimaksmiseks muretsneb valitsus, et mitte uusi võlgasid teha, kas uute otsekoheste maksude pealepanemise läbi ehk jälle abinõude läbi, mis rahva ostujõudu ja ta tarvitust vähendavad, nagu hindade kontroll ja sisseveo piiramine.

Krooni kursi järkjärgulise tõstmise järele valvamiseks asutatakse eriline rahandusnõukogu, mis valitsuse, rahandusasutuste, tööstuse, kaubanduse ja poliitil. erakondade esitajatest koosneb ja ühtlasi nõuandvaks asutuseks importreguleerimise küsimuses on.

Plaani näikse avalikule arvamisele ja kõikide erakondadele vastuvõetav olevat. Valitsus on juba plaani teostamiseks tarvilikkude seaduseelnõude väljatöötamisele asunud ja esitab need riigipäevale lähematel päevadel.

Teated ettevõtete tegevusest.

Uued aktsiaseltsid ja osaühisused.

Tallinna karastusjookide o/ü. Tegevusala: Iga-suguste alkoholsete ja mitteaalkoholsete jookide ning kunstiliste mineraalvete valmistamine ja tähendatud jookidega kauplemine, niihästi sise- kui väljamaal. Asutajad: Evald Veinberg, Johan Kiris, Herbert Sillem ja Robert Sillem. Põhikapitaal: Mk. 5.000.000, mis jaotatud 500 osat. à Mk. 10.000.-

(„R. T.“ nr. 145-1924. a.)

Muudatused aktsiaseltside ja osaühisuste põhikapitaalides.

Kaubandus-tööstusaktsiaselts „V. Schneider & Ko.“ põhikapitaal määratakse kindlaks Mk. 45.000.000 peale (enne 30.000.000), mis jaotatud 45.000 akts. à Mk. 1.000.- (R. T. nr. 144-1924.)

Ärikalender.

18. detsembril.

Tallinna karastusjookide osaühisuse osanikkude peakoosolek kell 4 p. l., S. Kloostri tän. 18.

19. detsembril.

A/s. „Esimene Jaureveo-raudteede Selts Venemaal“ erakorraline peakoosolek kell 6 õhtul, Tallinnas, Vene tän. 8.

20. detsembril.

A/s. „Heinrichson ja Ko.“ erakorraline peakoosolek kell 6 p. l. Uus tän. 14. Eesti-Vene Panga aktsionäride erakorraline peakoosolek kell $\frac{1}{2}$ 6 p. l. panga ruumes, S. Karja tän. 18. A/s. „Nagel Knabe ja Ko.“ erakorraline peakoosolek kell 5 p. l. Uus tän. 14. A/s. Drommeter ja Ko.“ aktsionäride peakoosolek kell 12 p. Tallinnas, Lai tän. 5. A/s. „Astoria“ aktsionäride erakorraline peakoosolek kell 5 p. l. A/s. „Astoria“ ruumes, S. Tartu mnt. 47.

Tähtsamad vähempakkumised.

Pärnu-Tallinna kitsarööplise raudteevalitsus, Pärnus, kinnisel võistluspakkumisel, 18. detsembril s. a. kell 12 - 8000-10.000 pd. sepastüsi, 700 pd. petroleumi ja 3500 pd. masuttii.

Tähtsamad enampakkumised.

Metsaaktsjonid.

22. detsembril 1924. a. Pärnus, maakonna poliitise-valitsuse ruumes; a) Polli metskonnast 26,38 fiinu, 15 tüki, hinnatud 2.089.639 mk. b) Kilingi metskonnast 1,60 fiinu, 2 tüki, hinnatud 43.533 mk. c) Surju metskonnast 4,34 fiinu, 5 tüki, hinnatud 390.362 mk. d) Jäärja metskonnast 13,48 fiinu, 6 tüki, hinnatud 691.097 mk. e) Voltveti metskonnast 1,68 fiinu, 1 tüki, hinnatud 66.848 mk.

22. detsembril 1924. a. Valgas, maakonna metsa-ülemä kansleis, Nikolai tän. nr. 2, Karula metskonnast 57,53 fiinu, 18 tüki, hinnatud 4.176.526 mk.

22. detsembril 1924. a. Tallinnas, Harju maakonna metsaülemä kansleis Suur Roosikrantsi tän. nr. 12: a) Vihterpalu metskonnast 6,50 fiinu, 1 tüki, hinnatud 875.357 mk. b) Anija metskonnast 10,19 fiinu, 4 tüki, hinnatud 497.925 mk.

22. detsembril 1924. a. Haapsalus, Haapsalu metskonna metsaülemä kansleis: a) Märjamaa metskonnast 315 puud ja 23,70 fiinu, 16 tüki, hinnatud 1.469.856 mk. b) Valgu metskonnast 3,11 fiinu, 3 tüki, hinnatud 111.893 mk. c) Vigala metskonnast 3,58 fiinu, 4 tüki, hinnatud 171.781 mk.

23. detsembril 1924. a. Viljandi vallamajas Vastemõisa metskonnast 17,51 fiinu, 13 tüki, hinnatud 896.884 mk.

23. detsembril 1924. a. Tapa alevis, poliitisevalitsuse ruumes: a) Kärü metskonnast 19 puud ja 13,42 fiinu, 7 tüki, hinnatud 1.342.537 mk. b) Rava metskonnast 3,12 fiinu, 3 tüki, hinnatud 248.171 marka.

23. detsembril 1924. a. Võrus, Kandle seltsi saalis: a) Vana-Antsla metskonnast 3742 tuulemurtud puud ja 19,07 fiinu, 14 tüki, hinnatud 1.587.082 mk. b) Vastseliina metskonnast 6,70 fiinu, 3 tüki, hinnatud 454.028 mk. c) Erastvere metskonnast 7,70 fiinu, 4 tüki, hinnatud 867.851 mk. d) Orava metskonnast 11,08 fiinu, 7 tüki, hinnatud 782.496 marka.

23. detsembril 1924. a. Tartus, Tartu maakonna metsaülemä kansleis, Riia tän. nr. 41. Puurmanni metskonnast 5,09 fiinu, 1 tüki, hinnatud 164.892 mk. Halliku metskonnast 506 puud ja 17,68 fiinu, 14 tüki, hinnatud 1.829.900 marka. c) Alatskivi metskonnast 17,75 fiinu, 5 tüki, hinnatud 1.037.042 mk. Kajavere metskonnast 46,09 fiinu, 21 tüki,

hinnatud 2.718.216 mk., Jõgeva metskonnast 3,85 tiinu, 2 tükis, hinnatud 258,620 mk.

23. detsembril 1924. a. Rakvere vallamajas. a) Gorodenko metskonnast 1,34 tiinu, 2 tükis, hinnatud 50,812 mk. b) Pada metskonnast 23,62 tiinu, 23 tükis, hinnatud 548.420 mk.

Ligemaid teateid müügileivate metsatükkide üle annavad kohalikud metsaülemad ja metsade peavalitsus Tallinnas, Kiriku tän. 4.

Uued seadused ja määrused.

Laevade mõõtmise määrus on avaldatud „R. T.“ nr. 144-1924. a.

Määrus chituselolevate laevade ülevaatuse ja mõõtmise akti tegemise ja väljaandmise korra kohta on korraldatud „R. T.“ nr. 145-1924. a.

Isiklikud teated.

Abielu varanduste lahutamise lepingud.
Mihkel Loog ja Anna Loog, sünd. Paschinskaja; Adolf Rostock ja Helene Rostock, sünd. Noreiko; Johann Merits ja Anna Merits, sünd. Ott; Eduard Andrese p. Lillimägi ja Friederike-Helene Priidiku t. Lillimägi, sünd. Tuffenpal; Jaan Gustavi p. Kirsch ja Charlotte Aleksandri t. Kirsch, sünd. Kintvater; Axel Fersen ja Ellinor-Esther Fersen, sünd. Buxhoevden; Otto Lillienfeld ja Marie Lillienfeld, sünd. Straelborn; August Rass ja Ida Rass, sünd. Roosilill; Jakob Pauli p. Kreutzer ja Tamara Borisi t. Kreutzer, sünd. Kussikov; August Paju ja Anna Paju, sünd. Kāgu; Romulus Meltsov ja Ludvige Meltsov, sünd. Vitetskaja; Evald Gustavi p. Sojjev ja Eugenie Jaani t. Sojjev, sünd. Lellep; Kaarel Gustavi p. Puss ja Marie Gustavi t. Puss, sünd. Mihkelson; Mihkel Mihkli p. Toffer ja Alma Jaani t. Toffer, sünd. Päärdu. (R. T. nr. 145-1924).

Varanduse hoolekanne.

Herta van der Bellen'i varanduse üle on hoolekanne sisse seatud. (R. T. nr. 145-1924.).

Kaubalaadimised riigi raudteel.

Üksikutel nädalatel on meie era-kokkuvõtte järele riigi laiaroopalisel raudteedel kaupe laaditud järgmisel määral (vagunid):

	25. okt. 2. nov.	2-9. nov.	9-16. nov.	16-23. nov.	23-30. nov.	30. nov. 7. det.
Teravilja ja jahu . . .	59	110	87	65	54	45
Kartulid . . .	100	85	91	83	63	17
Elusloomi . . .	77	86	82	84	80	58
Linu ja takku	22	25	42	58	53	47
Põletispuid . . .	122	163	131	125	101	116
Muud metsamaterjaali . . .	300	229	254	224	189	134
Põlevkivi . . .	129	102	62	57	64	53

Turvast . . .	107	43	45	14	36	23
Tsementi . . .	23	37	24	18	21	38
Lubja . . .	8	9	8	4	7	7
Muud era-kaupa . . .	953	853	932	865	891	748

Kokku . . .	1930	1742	1758	1597	1559	1286
Raudtee veod	374	387	305	260	216	218

Kokku laaditud . . .	2304	2129	2063	1857	1775	1504
----------------------	------	------	------	------	------	------

Tallinna laiaroopalise raudtee kaubajaama (kõikidesse kauba vastuvõtte punktidesse) on sõdade aegade jooksul sisemaal sisse tulnud (arvesse on võetud ainult vagunisaadetused):

	13-19 okt.	20-26 okt.	27. okt. 2. nov.	3-9 nov.	10-17 nov.	17-23 nov.
Teravilja ja jahu . . .	33	53	42	80	80	7
Kartulid . . .	74	75	97	93	76	71
Põletispuid . . .	135	147	68	85	71	91
Metsamaterj. . .	176	140	134	121	157	116
Linu ja takku	2	3	11	22	31	142
Põlevkivi . . .	47	63	49	20	19	41
Turvast . . .	88	63	80	78	42	36
Muud erakaubad . . .	340	226	275	228	252	307
Kokku . . .	895	772	750	727	728	811

Turu ülevaated.

Rahaturg.

Eesti Panga äriselts.

Miljonites markades.

	7.XII.24.	30.XI.24.	15.XI.24	30.XI.23
Aktiva				
Kassa	779,6	798,4	970,2	1.117,2
Kuld, hoisummad väljamaal ja välisvaluuta kassa, millest mahaarvatud väliskohustused.	755,3	745,4	706,6	30,4
Sellest „Loro“ debet	152,7	153,1	153,9	—
Välisvaluuta laen.	315,1	313,9	295,8	298,2
Diskont. vekslid	1.479,3	1.523,1	1.531,7	1.683,7
Mittes. kindlustatud laenud	3.703,1	3.692,7	3.710,3	3.240,3

Passiva.

Kapitaal ja tagavara kapitaalid	396,4	396,4	396,4	322,3
Pangafähed	2.250,0	2.250,0	2.250,0	2.250,0
Hoisummad	3.746,4	3.748,3	3.768,4	2.876,1
Sellest riigikassa hoisummad	2.361,8	2.335,5	2.304,4	1.428,6
Akkreditiivid ja garantid	469,8	489,4	524,7	669,0

Tähtsamate en gros kaupade hinnad, mis läinud nädalal kauba börsel koteerimise komisjoni poolt koteeriti.

Jahud: nisu, pehme, kõrgem			Heinad, aasa	vaguniviisi	—
Ameerika sort	pd.	760—800	Õlikoogid, linaseemne		330—
sõre Ameerika	"	790—820	" palmi	"	240—
"J. Puchk ja Pojad" suurveski			" päevalille	"	—330
saadused. Hinnad arvatud 50			" soja	"	—370
klg. eest ühes valge puuvillase			Nisukliid	"	260—
kotiga:			Rukkikliid	"	—
Patent rukkipeül	50 kg.	—1850	Puuvilla riie, Bjas, D. I.	ars.	48,25—54
Manna	"	—2800	" Mitkal, ekstra	"	34,50—41,25
Sõre saiajahu	"	—2500	Lina, Liivi R.	pd.	2800—2850
" 20 n. kottides	pd.	—835	" Petseri	"	3300—3400
Eesti parem saiajahu	50 kg.	—2500	" Tartu	"	2950—3000
" " 20 n. kottides	pd.	—835	Lina, Võru	pd.	—3250
"Kalev"	50 kg.	—2400	Lina seemned, õli 87½% basis fr Tall.	"	450—470
Sampo"	"	—2100	" külvil 98%	pd.	520—530
A/S. Rotermanni tehaste jahud:			Takud, Codilla I.	"	—
nisu, pehme,	pd.	660—740	" II.	"	—
" sõre	"	830—850	Kivisüsi, auru Yorkshire 2k. pest.	"	55—58
" pehmed, teised sordid	"	790—830	" Newcastle	"	51—52
Rukki jahud	"	415—	" sepa	"	60—62
" püül	"	575—600	Koks, valu	"	89—
Nisu, Vene	"	—	" gaasi	"	85
Rukis Eesti	"	400—410	Põlevkivi, I. sort	"	12
" Vene,	"	—	Põlevkivi, II. sort	"	9
Kaerad, toidu, Eesti	"	240—245	" III.	"	6
" seemne, Vene	"	—	Raud, sordi	"	275—290
Odrad, Õlle	"	300—305	" talad (T)	"	280—
Erned, rohelisted, Eesti	"	—	" vits	"	430—480
" Hollandi	"	760—	" raud plekk	"	470—500
Riis, Burma II.	"	750—760	" " tsingitud	"	720—760
Kartulid, eksport fob Tallinn	"	80—82	Teras Inglis	"	—
" piirituse	"	—	" Saksa	"	—
Kartuli tärklis „Superieur“	"	—625	" nikkel	"	—
Piim, pudelites	ltr.	20	" vedru	"	490—
Või, melerei, eksport	n.	146—148	" tööriistade	"	1200—1400
Või siseturg	"	—	" talla	"	310—340
Margariin, väljamaa	"	51—60	Malm	"	170—200
Juust, kohalik Schweitsi.	pd.	3000—3200	Inglistina	"	10500—11000
Kaseiin	"	650—800	Seatina	"	1400—
Munad, eksport I. s. (sinine tpl.)	"	24—25	Vask, plekk punane	"	4300—4700
" II. s.	"	20—22	" vaige	"	3800—4300
Kakao, Inglis	pd.	2400—2500	Tsink-plekk	"	1600—1640
" Ameerika	"	—	Masinaõli, Vene, Nobel No. 6.	"	650—670
" Hollandi	"	2600—2800	" Ameerika	"	560—580
Kohvi, Rio, Santos	"	5400—5800	" solaar	"	—
Kohvi, Kesk-Ameerika sordid	"	6000—7400	" Autolien	"	1000—1200
" Mexiko	"	—	" auto	"	—
Tee, lahtine Pekoe broken, Java	"	—	Tsilindriõli, Vene	"	—
" " Orange Pekoe, Java	"	7200—7600	" Ameerika hariilik aur 280 ^o	"	630—
" " " Tsellon	"	7600—7800	" " ülekuumanud " 320 ^o	"	950—
" " " Moning. Hiina	"	5000—5600	Põlevkivi õli	"	180—240
Suhkur, peenike valge, Saksamaa	"	790—860	" " pigi	"	250—
" " Java	"	—	Nafta, Vene	"	280—290
" " Poola	"	—	" Ameerika	"	220—230
" " Czechoslovaakia	"	810—820	Petrooleum, Vene	"	290—300
Sürip, kartuli, B 42 ^o	"	—760	" Ameerika	"	290—300
" " B 38 ^o	"	—	Bensiin, Vene	"	600—660
" " Glucose	"	735	" Ameerika	"	600—660
Sool, lahtine Saksa	"	56—58	Piiritus, eksport. (excl. vaat) fob	ltr.	—
" " Hispania	"	—54	Pesusooda	pd.	270—280
" " Vene	"	—54	Seebikivi 72½%, Inglis	"	585—595
Heeringad Yarmouth, Matties	tünn	5700—	Parafiin 102—110 ^o	"	—
" " Matfulls	"	5900—	" 120 ^o —134 ^o	"	—
" " Shotti, Matties	"	5800—5900	Parkimise ekstrakt	"	—
" " " Matfulls	"	6000—6100	Väävel, õie 98%	"	—
" " " Norra Sloe	"	—	Värvid, nigrosin vees sulav, välj.	pd.	9200
Liha, sea, I. sort	pd.	1320—1600	" " tsinkvalge Inglise	pd.	1750
" " loomaa. I. sort	"	880—1000			
Pekk, eksport. I s.	"	—			

tinavalge Inglise	1750—
ooker Prants.	310—400
Väetisained, salpeeter, Norra (k. 6 pd.)	—
Chile	—
Superfosf. E. T. K. must kukk	—
(k. 6 pd.) 18—20% fr. Tallinn	670—
Thomasjahu k.100kg. 17-18% k.	590—
Kaalisool, 30% kott 6 pd. frkojaam	670—
40%	880—
Kainiit 12% lahtine, pd.	—
Vosvoriit, Eesti 6%	34—38
Paber, rotatsiooni	425
Tsement, Portland, Port-Kunda	—
pütt 10 pd. 10 naela pätt	830
Tsement, Portland, Port-Kunda	—
pütt 10 pd. 10 naela fr. Kunda	—
Tsement, Portland, Aseri	770
Kriit, toores pd.	85—110
pestud	110—121
Asfalt	150
Tõrv, kivi	290—325
puu kodumaa	300—425
Lubi	38—40
Gips, tükikides frko Isborsk	25
jahvatatud toores	35
krohvimise, ilma kottideta	45
Teliskivid, I. sort, tuhat, fr. Tall.	6500
Silikat D/B/B/	—
Puumaterjalid, saetud	—
Eesti Strd I, II ja III s. frko Tal.	—
IV s.	—
propsid; 7×7	—
liiprid	—
Pöletispuud, sega 20% okaski, k. sld.	—
Nahk, talla, Eesti kodumaa toor-	—
resnahast valmistud . pd. I s.	4800—5200
Nahk, talla, Ameer. tooresn. val-	—
mist. I sort	5800—6800
Nahk talla, Ameer. tooresn. val-	—
mist. II sort	4400—4800
Toores nahk väiksed ja suured	—
Tuletikud, origin. kast (500 pakki)	5600—6200

Prahid :

Lina

Tallinn — Stettin tonn	£ 20/—
— Ghent	25—26/—
— Dundee	—
— Belfast	—

Takud +

0%

Puumaterjalid D/B/B/	Standard	—
Tallinn — London	sh.	—
— E. C. C. P. (Ingl. idarand)	—	—
— Antwerpen	—	—
— Southampton	—	—
— Manchester	—	—
— Amsterdam	—	—
— Dundie	sh.	—

Segakaup

Tallinn — Stettin	sh. 10—35/—
	[—25% talve juuremaks
— London	—
— Stockholm,	Rk. 10/35

Või

Tallinn — Stettin	tünn sh. 1/6
-----------------------------	--------------

Kartulid

Tallinn — Stockholm	tonn Rk. 10
-------------------------------	-------------

Tallinna börs kursisedel

		8. XII.	10. XII.	12. XII.
1 dollar	O.	372,—	372,—	372,—
	M.	375,—	375,—	375,—
	T.	—	—	—
1 naelsterling	O.	1746	1748	1743
	M.	1760	1762	1758
	T.	—	—	—
100 Saksa rentmk.	O.	8.850	8.850	8.825
	M.	8.975	8.975	8.950
	T.	—	—	—
100 Soome mrk.	O.	936	938	936
	M.	943	944	944
	T.	—	—	—
100 Rootsi kr.	O.	10.000	10.000	10.000
	M.	10.125	10.150	10.150
	T.	—	—	—
100 Daani krooni	O.	6575	6580	6575
	M.	6675	6680	6675
	T.	—	—	—
100 Prantsuse frk.	O.	2010	2000	1975
	M.	2060	2050	2025
	T.	—	—	—
100 Holl. gulden.	O.	15.075	15.075	15.025
	M.	15.225	15.225	15.200
	T.	—	—	—
100 Latti	O.	7175	7175	7175
	M.	7250	7250	7250
	T.	—	—	—
100 Tšehosl. kr.	O.	1100	1110	1110
	M.	1150	1160	1160
	T.	—	—	—
1 Eesti kroon	O.	—	—	—
	M.	—	—	—
	T.	100	100	100
100 Itaalia liiri	O.	1600	1595	1595
	M.	1650	1645	1645
	T.	—	—	—
100 Norra krooni	O.	5550	5600	5650
	M.	5650	5700	5750
	T.	—	—	—
100 Belgia franki	O.	1850	1820	1810
	M.	1900	1870	1860
	T.	—	—	—
100 Helveetsia fr.	O.	7175	7190	7190
	M.	7275	7290	7290
	T.	—	—	—
1 Tšervonets	O.	1775	1775	1775
	M.	1940	1940	1940
	T.	—	—	—
1000 Austria kr.	O.	5,15	4,90	5,15
	M.	5,40	5,15	5,40
	T.	—	—	—
1000 Ungari kr.	O.	4,90	5,15	4,90
	M.	5,15	5,40	5,15
	T.	—	—	—

J. Puchk & Pojad

Tallinnas.

==== KONTORID: ====

Pärnus, Tartus, Narvas, Viljandis ja Valgas.

**Jahud oma suurveskist
Suhkur
Heeringad
Sool**

Graafiline Ühing „KIRI“

Tallinnas, Sai tän. 38

Telefon 18-66

kirjastus, trükkkoda, köitmine, lineerimine

Trükitakse:

raamatuid
ajalehti
ajakirju
tabelisi
planketta
kaarte j. n. e.

Lineeritakse:

kontopaberit
pühupaberit
noodipaberit
protokolipaberit
tabelisi
formulaare j. n. e.

Kõldetakse:

kõiksugu
raamatuid
kaustikuid
pihkusid
j. n. e.

Töö korralik

Hinnad mõõdukad